

Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu

Oral Çalışlar

Pencere Yayınları
1. Baskı 1993
167 Sayfa

ARKA KAPAK

Kürt sorunu çok taraflı bir paradigma. Benim bu röportajlarda yapmak istediğim, konunun bazı muhataplarını görüşleriyle birlikte kamuoyu önüne çıkarmak. Öcalan'ın görüşleri basınımızda ve medyalarda defalarca yer aldı. Fikirleri hemen herkes tarafından biliniyor. Ben bugüne kadar ortaya çıkmamış ya da fazla deşilmemiş konular üzerinde durmaya gayret ettim. Oldukça renkli bir tablo ortaya çıkarabildiğimi sanıyorum. Burkay ise, kamuoyunca fazla duyulan ve yeterince bilinen bir isim değil. Kendisini çok eski tarihlerden beri tanırım. Siyasi çizgisini ve siyasi yaşamını izlediğimi söyleyebilirim. Bu bilgilerimi de kullanarak, uzun yıllardan beri ilk kez onun görüşlerinin kapsamlı olarak kamuoyuna ulaşmasına gayret ettim.

Bu görüşmeler sırasında onlara en aykırı gelebilecek soruları da sordum. Kendileriyle tezleri konusunda tartıştım. Ve gerçeğin bütün çıplaklığıyla bilinmesini istedim. Kafama yatmayan veya kamuoyuna ters gelen görüşlerini eleştirmekten de geri durmadım. Bu tür bir tartışmanın görüşlerin netleşmesine ve geri planda kalan konuların deşilmesine olanak sağladığı inancındayım.

Görüşleri değerlendirmek ve yorumlamak okuyucuya aittir. Türkiye'nin bu sorunu, kardeşliği güçlendirerek ve daha fazla kan dökülmesine fırsat vermeden çözebilmesi en büyük dileğim. Kitabın buna az da olsa bir katkısı olabilirse çok sevinirim.

ABDULLAH ÖCALAN

İslamiyet

ÖCALAN- Kökenimi çoktan aşmışım. İmam Ali'ye kendimce yakın bir bireysel eğilimim vardır. Kendi kendimi eğitiyorum. Namaz kıldım, iyi bir Müslüman olmaya çalıştım.

- Cemil Bayık'ın da ilginç bir İslami geçmişi var. Geçmişinde koyu ve radikal bir Müslüman olduğunu anlattı.

ÖCALAN- Bilemiyorum. Fakat İslamiyet'i tartışmalıyız. Türkiye'de Kemalistler temel sorunları o kadar at gözlüğüyle değerlendiriyorlar ki... Gerçekten sağlıklı bir tarihi yaklaşım, toplumsal yaklaşım başlanmadı. Bir laiklik icat edildi, Batı'dan kopya edildi. Kimse de bir şey anlamadı. Yüzünü aç, başını aç böyle değerlendirildi. Bir yerde başörtüsü şeriat, ezan okumak şeriat gibi değerlendirmeler yapıldı. Ne o yaptığını anladı, ne diğer taraf yaptığını anladı. Bu konuda Türkiye tam bir kafa karışıklığına sürüklendi. Ne Müslümanlığa karşı olan ne kadar karşı olduğunu ortaya koyabildi, ne Müslümanlığı savunan ne kadar Müslümanlığı savunduğunu anlatabildi. Türkiye'deki Müslümanları da ben Müslüman falan görmüyorum. O kadar serseri gruplar var ki. Onları İslamı kavrayan kişiler olarak değerlendirmiyorum. Başörtü giymek ne fazilettir, ne de çıkarmak fazilettir. Bunları fasarya olarak görüyorum. Yasalarla olmaz. Eğer kişinin erdeminden söz ediyorsak, yalnız örtüsünü değil, her şeyini geliştirebilmelidir. Ben bir kadın için ne ararım biliyor musunuz? Ruhi güzellik ararım, fiziki güzellik ararım, düşünce gücü ararım, ona çok yakışan elbise ararım. Ben böyle kadın için savaşıyorum. Baş örtüsü var mı yok mu. Bu kadar küçük, bu kadar seviyesiz tartışmayı bana nasıl yaptırabilirsin ki. Ben aptal mıyım böyle bir tartışmaya gireyim. Girmiyorum.

Hizbullah

- Hizbullah için ne diyorsunuz? Güneydoğu'da önemli bir problem olarak çıktı. Devletin kurdurduğu söylendi. Bu

arada PKK'nın Hizbullah'la görüşme yaptığı ve karşılıklı bir protokol imzalandığı söylendi. Bu işin aslı nedir?
ÖCALAN- (Gülerek) Hizbullah kardeşlerimle biraz görüşüyorum. Bazen bunları imana davet edesim geliyor. Bunlara ilerde Allah'ı da biz izah edeceğiz. O çocukların moralini bozmamak lazım. Allah diye inandıkları İslam diye bellediklerinin içeriğini fazla bilmiyorlar. Bunları devlet kullanmaya çalışıyor. Dış güçler belki kullanmaya çalışıyor. Çok da kötü kullanmaya çalışıyor. ... Hizbullah meselesi dini bir mesele falan değil. PKK'dan biraz zarar gören feodal aşiretçi kesimler var. Bundan güç buluyorlar. Sanıyorum İran, Kürdistan'da bir boşluk olduğunu fark etti. ... Üç türlü Hizbullah var. Biz tabii ki İran'ın etkisini ayrı değerlendirmeye çalışıyoruz. Gerçekten Allah'ına inanan radikal varsa onu ayrı değerlendiriyoruz. Aşiret feodal çıkarları bulunduğu için Hizbullah'a sığınan varsa onu ayrı değerlendiriyoruz. Bir de devletin kurduğu Hizbullah var onu ayrı değerlendiriyoruz. ... Dinine bağlı bir Mele Abdullah vardır. Beni en iyi anlayan ve gerçekten Kürdistan'ın en saygıdeğer, teslim olmamış, temiz bir Müslüman'ıdır. Çok iyi bir birliktelik doğdu. Çok değerli melleler vardır. En iyi militandan daha değerli görüyorum onları. Dini Müslümanlar da geliyor onlarla da anlaşabiliyoruz. Ama devletin kullandığı, bazı sapık Allah'ın partisi diyen kişiler de çıkabilir. Bunlar bana göre ha MHP faşisti, ha böyle faşist fark etmez. Hepsine hak ettiği cevabı verebilecek durumdayız.

Sosyalizm

ÖCALAN- Ben halen sosyalizm tutkumu, coşkumu, bilincimi geliştirerek sürdürüyorum. Ben hiçbir zaman reel sosyalizmin hastalıklarına düşmedim. Ve reel sosyalizmin yüzüyle karşıma çıktıklarında tepki duydum. Ama sosyalist olmayı da benimsedim. Samadı beni Sovyet reel sosyalizmi. Onun Türkiye veçheleri. Zaten hep uzak da durdum.

- **Bir dönem TKF'yle yakınlaştığınızı biliyorum.**

ÖCALAN- Hayır... Hep eleştiri olmuştur. Türk gençliğinin devrimci coşkısına katıldım. Fakat yaptıkları sosyalizm tartışmalarını anlamsız buluyordum. Halen de buluyorum. Lafazanlık yönü çok ağır basan, oldukça kırıncı, gürültü çıkarıcı bir tarz olarak değerlendirdim. Ama toplumun statükoculuğuna karşı da yine en katılınması gereken bir hareket olarak değerlendirdim. Zaten bu yöndeki kararımı da verdim, 70'lerden beri de sürdürüyorum.

- **Proletarya diktatörlüğü tartışması konusunda ne düşünüyorsunuz?**

ÖCALAN- Dikkatle izleyin benim söylediklerimi. Sosyalizm öncelikle bir ahlaki meseledir. Salt bunu siyasi bir mesele, ekonomik bir mesele olarak düşünmek kimin icadı oldu? Onun üzerinde düşünmek gerekir. Bana göre sosyalizm insan bireyini köleci sistemler dahil en son kapitalist emperyalist sisteme karşı savunmayı izah etmelidir. Devlet seviyesinde, devrim ve proletarya diktatörlüğü seviyesinde olması da şart değildir bu savunmanın. Niye Müslümanlık hala gelişiyor? Niye İran'da Ayetullahlar bu kadar güçlü? Onlar yıllarca nefisleriyle mücadele ettiler. Sürekli bir Ayetullah kültürü oluşturdular. Bu kültür iktidar oldu. Şimdi Türkiye'de sosyalizmi bir yaşam biçimi olarak seçip de yaşamına ona göre yön verenler az. Benim sosyalizmi siyasal devrime, giderek de ekonomik kalkınma meselesi olarak görmem artık gittikçe zorlaşıyor. Ve hatta ikinci plana düşüyor. Sosyalizm evet, iktidarı hedeflemeli, devleti ele geçirmeli, fakat bütün bunlar iktidarı yüceltmek için, hele devleti çok çok yüceltmek için olmamalı. Zaten kurucuları da bunları söylüyorlar. Giderek devleti söndürmeliydiler. Bunun biçimi üzerinde durmak gerekirdi. Tabii durum böyle olunca da benim ulusum, benim ülkem, şöyle başat olacak, şöyle yarış yapalım, bilmem neyle geçecek, bunlar sosyalizme yakıştırmalardır. Bence sosyalizm de burada kaybediyor. Şunu sağlayabilmeliydi: Benim yarattığım insan dünyanın en yüce insanıdır. Ve gerçeği de biraz öyle olmalıydı. İnsanlığın bütün kültürel gelişmesini anlayabilmeliydi. Bu temelde eşitliği, özgürlüğü temsil etmeliydi. Ve her insanı, her ulustan insanı kapsayabilmeliydi. Rahat ettirebilmeliydi. Kısacası esenlik getirebilmeliydi,

Türkleri Bizim Kürtlerden de Üstün Görüyorum

- Özgür Gündem'de Türk sosyalistleriyle ilgili değerlendirmelerinizi okuyunca, bu konuşmanızdan öyle bir sonuç çıkıyor ki, gelsinler Türk sosyalistlerini adam edelim gibi bir üslup kullanmışsınız. Neden bu kadar yukarıdan bakıyorsunuz?

ÖCALAN- Hayır, hayır siz uzaktan baktığınız için böyle söylüyorsunuz. Benim için ağır bir yükü o. Fakat Türk insanı ile ilgilenmezsem o zaman da dar milliyetçi diyeceksiniz. Dar milliyetçi olmadığımı kanıtlamak için gelsinler aynı ocakta ısınalım, aş yiyelim, ama işin gerçekleri üzerinde de tartışalım, bu kadar enternasyonalist'im demek istiyorum. Ben önce Türk'le başlamak istiyorum. Maalesef ilgi göstermiyorlar. Tamam, aş gereklidir, fakat sosyalizm ve siyaset de gereklidir. Benim arkadaşlarımdan büyük bir kısmı Türk'tür. İrtibatım kesik falan değildir. Türkiye'de de çok sayıda dostum var, taraftarım var. Saydığım, değer verdiğim insanlar var. Türkleri bizim Kürtlerden de üstün görürüm. Gelişmiş ölçüleri de vardır. Fakat bana göre, onlar bunu tamamlayamıyorlar. Biraz daha zenginleştirebilirler, olgunlaştırabilirler. Çözümleyici olabilirler. Bu amaçla o sözü söyledim. Yani çok iyi olmalarını istediğim için bu sertliği içerdi. İnsanlar biliyorsunuz çok iyi konuma getirmek istediklerine fazla yüklenirler. Bunu tersinden yorumlamamak gerekir. Ben eski arkadaşlarımdan anılarına ters düşmedim. Özellikle 12 Mart sonrası ortamının bir mücadelecisi oldum. Onların direniş geleneğini devam ettirdim. Biliyorsunuz içerde de kaldım. Çoğuyla haşır neşir oldum. Ve ben onların anısını bugüne kadar taşıdım. Sosyalizm, direniş, silahlı mücadele, halk savaşı, gerilla, çoğu kırmızı gömlek filan giyerdi. Şimdi o bayrağı biz dalgalandırıyoruz. Onların anılarını biz yükselttik. Eğer kötünün kötüsü bir duruma yönelmemişlerse bizim bu eylemlerimizin çıkışı, büyük etkisi vardır. İdamları biz durdurduk. İnfaz Yasası'nı bizim eylemler ortaya çıkardı.

Kemalizm

ÖCALAN- Kemalizm'i bir gözden geçirin. Mustafa Kemal'i de sizlerden iyi anlayan benim. Sayın Birand sık sık bana soruyordu. Atatürk'ü nasıl buluyorsunuz, Atatürk'ü kendinizle kıyaslıyor musunuz diyordu. Kıyaslamak için falan değil. Atatürk ordularla işe başladı, ben boşla başladım. Bir tek silahını yoktu, bir tek dostum yoktu. Fakat Mustafa Kemal'in gerçekliğini yakından duyumsadığım için, kendi kişiliğimde, iyi biliyorum. Bir asker ve rütbesini düşündüğü kesindir. Onun kişiliğinde rütbe etkisi büyüktür. Rütbesinin olduğu koşulları biliyorsunuz. İmparatorluğun dağıldığı, artık Türklüğe dayanmaktan başka çarenin kalmadığı yıllardı. Dolayısıyla aşırı bir milliyetçi olması kaçınılmazdı. Bunu paşa tarzı yapacaktı. En üst düzeye dayanarak yapacaktı. Rütbesinin gereği bu. Milliyetçiliği de öyledir, dönemi gereğidir. Bu konuları da suçlamak için söylemiyorum. Ama Mustafa Kemal'i bütün tarih yapmak, bütün toplumun geleceği yapmak, Türkiye toprağına, Anadolu toprağına büyük saygısızlık olur. Ne Mustafa Kemal bu kadar büyüktür, ben kendim de dahil, peygamberler de dahil, hiçbir önder insanını bu kadar kuşatıcı ve biz buna hegemonyacı da diyebiliriz. Şunu görmek zorundayız, Anadolu Türklük gerçeği Mustafa Kemal'den daha büyüktür. İnsan gerçeği önderlerden daha büyüktür. Önderleri inkar etmiyorum. Bana göre çok aşırılık yapıldı. Mustafa Kemal'in toplum üzerindeki konumu abartıldı. Tarih içindeki yeri abartıldı. Çok geleceğe ve bütün geçmişe yayıldı. Tabu düzeyine çıkarıldı.

- Bunun bir önemi yok, fikri sonuçları daha önemli.

ÖCALAN- Olmaz olur mu? Bugün çok çözümsüz durumdasınız. Türkiye Cumhuriyeti çözümsüzdür. Türkiye insanı çözümsüzdür. Bunun Kemalizm'le çok sıkı bağlantısı var. Kemalist çözümlenmeyi yeniden yapamazsanız, Kemalist gerçeğe göre, siz günümüz Cumhuriyet'inin krizini aşamazsınız. İkinci Cumhuriyet lafını ben etmedim. En tepedeki etti. Halen büyük bir tartışmadır sürüp gidiyor. Eğer tıkanma belirtileri olmasaydı, bu tartışma ortaya çıkmazdı. Bu da Kemalizm'in kişiliği çözümlenmeden fazla çıkışa yol açamaz. Bu Mustafa Kemal'i küçültmek, değerden düşürmek değildir. Sizin gazetenin de çok Kemalistliğinden söz edilir. Sizin gazete de Kemalizm'e eleştiri getirerek ancak olumlu işlevini sürdürebilir. Sayın İlhan Selçuk, Kemalizm'i çok iyi dile getirmeye çalışıyor. Olumlu işlevlerini özellikle açığa vurmaya çalışıyor. Ama bana göre biraz eleştirisini de yapabilmeli. Yapabilmesi bana göre sizin için

tek çaredir. Maalesef bunu gösterememesi onun adına bir zayıflıktır. Yoksa hep övgüyle geçiştirmesi Kemalizm'i, bence Kemalizm'e iyilik değildir. Ben bazı işlevleri temsil ettiğine inanıyorum. Onu güncelleştirmek gerekiyor. Olumlu mirasını, onun başlangıçtaki bazı özelliklerine ters de düşürerek ve aşarak ortaya çıkarmak da bir geliştirme modelidir. Bunun kesinlikle döneklikle, karşı devrimcilikle bir alakası yoktur. Eleştiri zaman zaman çok gereklidir. Marksizmin tarihi de eleştiri tarihidir. İlerlemeler de ancak bu temelde ortaya çıkar. Kemalizm eleştirisi gerçekçi yapılmalıdır. Bunun Türkiye'nin ulusal birlik bütünlüğü adı altında yasaklamalarla örülerek yapılamaz duruma getirilmesinden kaçınmak gerekir. Misak-ı Milli de insan içindir, Türkiye'nin birlik bütünlüğü de insan içindir. Eğer bu kavramlar insanı daraltıyorsa, cüceleştiriyorsa, birbirlerine karşı şovenizme götürüyorsa, halkları rahatsız ediyorsa, bu kavramlar da tartışılmalıdır. Çünkü onlar da Türk insanı içindir. Türk insanı bu kavramlar için değildir. Türk toplumu bu kavramlar için değildir. Bu kavramlar, Türk toplumu, Türk insanı veya Türkiye'de yaşayanlar içindir. Bugün bu kavramlar Anayasa'da, yasalarda, işkencedir, yasaktır, tutuklamadır, o zaman düşünmemiz gerekir. Bu kavramlarda bir bit yeniği var. Bu eleştirilerimizle yeni birliktelikler geliştirilmelidir. Zaten Kemalizm tarihte bir yer işgal ediyorsa, bu yeni konuma basamak teşkil ettiği oranda anlam ifade eder. Biraz dediklerimi lütfen anlayın. Ben eleştirilerimde kötüleme yöntemini seçmem. Kendi sorumluluğum yerine getirerek bunları belirtiyorum. Kemalizm'e karşı da en büyük savaşı vermeye çalışıyorum. Ama Kemalizm gerçeğinin nasıl ele alınması gerektiğini de en iyi Kemalist'ten daha iyi yapıyorum. Onlar kısır yaptılar, dar bıraktılar, onlar Kemalizm'e de herhalde iyilik etmediler.

Ben kendime sık sık şunu sorarım: Karşımda Mustafa Kemal olsaydı ben bu işleri daha iyi götürürdüm. Kendisi olsaydı, çözümlenmelerle, eleştirilerle ve karşılıklı ilişki biçimleriyle biz olumlu bir süreci başlatabilirdik. Kemalizm adına Kemalizm cüceleri maalesef çözümlü tikiyorlar. Demirel'i neresi Atatürk'ü temsil ediyor? Paşalar ne kadar Atatürk'ü temsil ederler? Zaman zaman kendi kendime, bunlar olsa olsa karikatürü olabilirler, kendisi olamazlar diyorum. Sorunun çözümünün önünde ciddi engeldirler. Kemal'e bizzat ilgisi en yüksek olanlar bile onun doğru yorumunu günümüze taşıyanlar, sorunların çözümü için belki ipucu verebilirler. Ayrıca diğer yönlerini de eleştirmek lazım. Din görüşünü, laiklik görüşünü, tarih görüşünü de eleştirmek lazım ulus görüşünü eleştirmek lazım Bütün bunlardan yeni bir toplumsal düzenleniş projesi çıkabilir. Bu iyi olur diye düşünüyorum. Önümüzdeki dönemde Cumhuriyet'in yeniden yapılanması konusunda görüşümü söyledim. Bunun içine Türk de girer Kürt de girer, ulusal azınlık kültürleri de girer. Bunlar Türkiye'yi zenginleştirir, Türk halkını daha birlikte yaşanılır bir halk haline getirebilir. Bu kadar Kürt'ü ezen bir model fazla yaşayamaz. Anadolu kültürlerine bu kadar sık yaklaşan bir model yaşayamaz. Ve Türk insanını da biraz cüce bırakır, cücelikten kurtulamaz. Dışa bağımlılıktan kurtulamaz. Bu temelde yaklaşıyorum. Türkiye'de birlik modeli, aslında Anadolu tarihi gerçeklerine saygıyı içerir. Halkların büyüklüğüne saygıyı içerir. Daha güzel yaşam birlikteliklerine olan yüksek ilgiyi içerir.

Emperyalizm

ÖCALAN- Ben emperyalizm olgusuna hala inanıyorum. Son zamanlarda sanırım bu konuda da bir aşınma var. Emperyalizm yok, yeni dünya düzeni mi var veya eski tür emperyalizmler silindi. Doğrudur. Eski tür emperyalizm belki kalmamış olabilir, ama bana göre emperyalizm daha değişik bir hal almakla birlikte varlığını çok daha etkili sürdürüyor.

Sosyalistlerin Birliği

Türkiye'nin sosyalistleri, aydınları gerçekçi olmuyorlar. İki de bir PKK dar milliyetçi bir harekettir - sizin daha önce geldiğiniz hareket tarafından ısrarla sürdürülen bir iddiadır, (Aydınlık hareketini kastediyor) - Ben onları dar milliyetçi olarak değerlendiriyorum. Kendimi de son

derece gelişmiş bir enternasyonalist olarak. PKK'yı da bu temelde geliştirilen bir örgüt olarak değerlendiriyorum. Türk aydınlarının kendileri dar ayrılmıştır. Bu konuda eşit, özgür birlikteliği biz özenle geliştiriyoruz. Daha ölçülü davranırlar. Sosyalistler özellikle PKK olayını enternasyonalize etmek istiyorlarsa gerçeği olduğu gibi görerek eleştirilerini geliştirirler, hatta mücadele etsinler bizimle. Ama doğru şeyleri de görmezlikten gelmesinler. ... Mücadelemiz onlar için de darıacını şimdilik yıktı. Yeni Deniz'lerin asılmasına biz 15 Ağustos atılımından sonra fırsat vermedik. O meşhur 141'er 142'ler yırtıldı. Üzerlerinde sallanan o diğer hükümler bence aşıldı. Çoğu da özgürlüklerine kavuştu. Bunlar bizim dolaylı etkilerimizdir. İnkâr edilmemeli. Ama daha önemlisi onları olumlu yönde, iktidara doğru yürüyüş savaşımında, bundan sonra iyi desteklemeyi düşünüyoruz. Kesinlikle bu abilik falan değildir. Sosyalistler arasında abilik değil, karşılıklı yoldaşlık ilişkileri geliştirilmelidir. Bunlar birbirleriyle büyüklük küçüklük temelinde değil, eşitçe, özgürce, yaklaşarak, katkılar sunabilirler. Onlar yalnız bizi biraz daha iyi anlayabilmeli. Bizim savaşımımızın onların işini oldukça kolaylaştırdığını, ama kendilerinin de biraz birleşmeleri gerektiği ortadadır.

KEMAL BURKAY

Kendi Dilinden Yaşam Öyküsü

1937 yılında Tunceli'nin, eski adıyla Dersim'in Mazgirt ilçesi Kızılkaya köyünde doğmuşum. Köyümüzün asıl adı "Gırbao" ama "Kızılkaya" adı da benim çocukluğumdan ben kullanılıyor. Yeni bir ad değil. Ama asıl adı Gırban'dır. Gırban Türkçe "geçit" anlamına geliyor. Köyün kurulduğu yere uygun bir isim. İlkokulu babamın okulunda okudum. Babam köy eğitimci idi. Sonra komşu köyde de okudum. Babam az topraklı, yoksul bir köylü idi. Zaten onun için eğitimci olmuştu. Akçadağ Köy Enstitüsüne gittim. Orayı 1955 yılında bitirdim. Köylerde üç yıl kadar öğretmenlik yaptım. Van'ın, Ankara'nın köylerinde. Bu arada Liseyi dışarıdan bitirdim. Hukuk Fakültesine kaydoldum. 1960 yılında Ankara Hukuk Fakültesini bitirdim. Kaymakamlık stajı yaptım bir süre. Ama Kaymakam olmayı düşünmüyordum. Nitekim Avukat stajını yapıp Avukat oldum. Zaten Kaymakamlık stajı yaparken avukatlık stajını tamamlamama fırsat vermediler.

- **Neden vermediler?**

- BURKAY -O dönemde bazı Kürt yurtsever gruplarıyla diyalog kurmuş olmam...

- **Kaç yılındaydı bu?**

BURKAY - 1963-64. İlk tutuklanma oldu 1963'de. Daha önce 1959'da tutuklanmam vardı.

Ayrışmalar sırasında önce biz Aybar-Aren kesimini Aybar'ı destekledik. Sonra o arada bir Doğulular grubu, Kürt grubu oluştu. Daha çok Doğulu delegelerin çevresinde oluştu bir grup. Ben de onun içindeyim. Ve biz sosyalist devrim görüşünü savunuyorduk MDD'ye karşı. Ve dördüncü kongreye kadar da zaten ordaydım. Dördüncü kongre sırasında tutuklandım. 12 Mart'tan sonra TİP yöneticileriyle yollarımız ayrıldı.

"Amerika PKK'yı Desteklemiyor"

- **Mahir Kaynak'ın ilginç bir yorumu olmuştu: "PKK meselesinin arkasında dış güçler var". Bununla Amerika'yı kastediyordu. Yorumu, Amerika PKK'yı bölünmeyi isteyen bir güç olarak kabul ettiği için kolluyor şeklindeydi. ... Öte yandan reformcu Kürt örgütlerinin daha bölücü olduğunu söyledi. Ve bunları Almanya destekliyor dedi. ...**

BURKAY- Bence yakıştıрма yanı ağır basan bir yorum. Daha doğrusu bir yakıştıрма olmaktan öteye bir değer ifade etmiyor bu yorum. Amerika'nın PKK'yı desteklediğini gösterecek kanıtlar nedir? Aksine Amerika PKK'yı terörist olarak suçladı ve tecrit edilmesi için de büyük rol oynadı. Hala da o rolü oynamakta. Bunun nedenleri var. Dolayısıyla PKK'yı Amerika koruyor tarzındaki bir düşüncenin gerçek yanı yok. Bize gelince, bizim Almanya ya da Batı tarafından desteklendiğimiz iddiası da doğru değil. Biz ancak Batı kamuoyunda belli demokratik kesimlerin desteğini alıyoruz. Aksine, eğer bir destek söz konusu ise bu destek Türkiye'yedir. Yani Kürt halkına karşı olarak Türkiye'yedir. Bunu görmek gerekiyor. Batı zaman zaman hümanist nedenlerle zaman zaman da kendi çıkarları gerektirdiği için, Türkiye'de

statükonun bozulmasını istemediği için, belli bir istikrar aradığı için, kendi ekonomik çıkarları, bölgeye yönelik politik çıkarları nedeniyle Kürt sorununun barışçı yollardan çözümünü tercih ediyor. Türkiye gibi bakmıyor soruna. Onlar bir Kürt sorunu yok demiyorlar, olduğunu biliyorlar. Bu sorunun da kendi çıkarlarına uygun olarak, Türkiye'nin istikrarının bozulmasını, statükosunun bozulmamasını, barışçı biçimlerde çözümünü istiyorlar. Ama bunda bile Türkiye'den yana bir tavır içerisindedir. Örneğin uluslararası ilkeleri bile bir yana itiyorlar. Mesela Kürt halkı kendi kaderini özgürce tayin edebilmelidir, kendi devletlerini bile kurabilmelidir demiyorlar. Aksine, bölgede sınırlar değişmez diyorlar. Bunu Sovyetler için demediler. Bunu Yugoslavya için demediler. Ama Kürdistan için söylüyorlar. Dolayısıyla Batı'nın temel politikaları bizden yana değil. Türkiye'den yanadır.

“Bazı Dış Güçler Kürt Meselesini Kullanabilirler”

Bazı güçler, Kürt meselesinden yararlanmak isteyebilirler. Bu doğaldır. ... Ama bazıları bunu samimi olarak Kürtlere özgürlük istedikleri için, hak istedikleri için değil, şu anda Türkiye'nin AT'ye girmesini istemedikleri için ileri sürmüş olabilirler. Ha, Türkiye bu gerekçeyi ortadan kaldırmak istiyorsa, bu sorunu barışçı şekilde çözmeli. Yani demokratik ölçülere, normlara uymalı. Bunun yolu Batı'yı suçlamak değil. Batı'nın suçlaması hangi amaçla olursa olsun, kendi çıkarları olsun isterse, haklı bir suçlamadır.

“Bölge Ülkeleriyle İlişki Kurmaktan Kaçındık”

Kürt sorunu biliyorsunuz çok karmaşık bir sorun. Bu karmaşıklığın temel nedenlerinden bir tanesi de ya da temel nedeni diyebileceğimiz neden de Kürdistan'ın dört devlet arasında bölünmüş olması. Bu ister istemez çok yönlü ilişkiler yaratıyor bölgede. Ve Kürt mücadelesi bakımından gerçekten çok güç bir durum yaratıyor. Bu Kürt halkı bakımından büyük bir talihsizliktir. ... Çünkü Kürdistan çevrede kuşatılmış durumda. Dışarıya kapısı yok. Şu anda örneğin Irak Kürdistanı'nın durumu budur. Orası yurtsever güçler tarafından yönetildiği halde, yani fiili olarak bağımsız gibi görüldüğü halde, gerçekten etrafı kuşatılmıştır ve zor koşullardadır. Bu durum bütün Kürt örgütlerinin ilişkilerini ve politikalarını etkiliyor. ... Biz örneğin bu tür ilişkilerden uzak durduk şimdiye kadar parti olarak. Kürdistan Sosyalist Partisi olarak. Dikkatli biçimde uzak durduk. Yani Kürdistan'ı bölüşmüş olan devletlerin desteği ile bu mücadeleyi yürütmenin mümkün olacağına inanmıyorum. Dolayısıyla ilişki kurmaktan kaçındık. Ama bu aynı zamanda bizim mücadelemizde belli güçlükler yarattı.

Ateşkesin Sona Ermesinde Suriye'nin Rolü ve Bingöl Olayları

Kürtlerin Türkiye Kürdistanı'nda kendi haklarına kavuşmaları, örneğin bir demokratik federasyon, eğer bu yönde olumlu sonuçlar doğurursa, Suriye neden bundan yana olmasın? ... Biz demokratik federasyonu savunuyoruz. Bize göre bu hem Türkiye'deki Kürt sorununu çözmek için uygun bir araçtır, barışçı çözüm için uygun bir araçtır, hem de biz bölgede genel olarak Kürt sorununun barışçı çözümünden yanayız. Komşu ülkeler arasındaki ilişkilerin barışçı çözümlere kavuşturulmasından yanayız. Mesela su sorunu; diyoruz ki, bu ırmakların kaynakları Kürdistan'dadır. Dicle'nin, Fırat'ın. Bunda en başta Kürt halkının söz sahibi olması gerekir.

“PKK Bingöl'de Yanlış Yaptı”

... Bu sıkıştırmanın bir yerde tepkiye yol açacağı belliydi. Hükümet güçleri, ordu birlikleri bunu yaparken bunun bilincindeydiler. Belki de bu sonucu sağlamak istiyorlardı. O sonuç orada sağlandı. Bingöl olayında bu sonuç sağlandı. Gerçekten orada PKK bir yanlış yaptı. Bunu denetleyemedi. ... O halde bir taraf sistemli bir şekilde kurnazca bu sonucu almaya çalışırken ve alırken PKK'yı suçlamak gerçekçi olmaz tek başına...

“Antalya Türü Eylemleri Onaylamıyoruz”

PKK ile biz aynı cephede olduğumuz halde... Yani biz Kürt ulusal hareketinin bir parçasıyız. Bir takım yöntemler farklı da olsa, ya da anlayışlarımız, aynı cephedeyiz. Buna rağmen biz PKK'nın bazı eylemlerinin yanlış olduğunu söyledik, açıkladık. Ama bu bahsettiğiniz türden eylemleri biz de onaylamıyoruz. Türk devletinin bu tür eylemleri yok mu? Örneğin uçak filoları ile ne yapıyor Türk devleti? 100 binlik ordularla ne yapıyor bu, aslanlarla mı savaşıyor? Bu uçaklar gidip bombalarını gerçekten PKK gerillalarının üzerine mi boşaltıyorlar? Hayır, birçok yerde köyleri bombalıyorlar. Terör saçıyorlar. İkincisi, gerçekten gerillaları mı öldürüyor? Birçok yerde gerillaları göremiyor, herhangi bir eylemden sonra gidip orada köyde tutukladığı erkekleri kurşuna diziyor, çocukları kurşuna diziyor. Devlet PKK'nın Bingöl'de yaptığı şeyi, diyelim ki orada -üstelik asker oradakiler- oraya savaşmak için gelmiş, ama PKK onlar esirken öldürmüş. Hükümet bunu sivil halka uyguluyor, yıllardır uyguluyor. İşkence çarmihında öldürülen insanlar... Bunlar Kürt, Türk, PKK'lı, PKK'lı olmayan bir sürü insan. Devlet bunu yıllardır yapıyor. O halde devletin bu konuda PKK'yı suçlaması haklı değildir. Buna hakkı yok. Ha, devletin dışında bizim, sizlerin yani toplumun gerçekten demokratik güçlerinin Kürt-Türk bu yanlışları görüp önlemesi gerekiyor. ... Bununla, bu mantıkla buraya kadar. Ve terör gittikçe tırmanıyor. Bence daha da tırmanacak.

Sağır Olmayanların Diyalogu

Bu sağır diyalogundan çıkmak için, öncelikle sağır olmayan insanların diyalogunu başlatmak lazım.

"Barışçı Yollar Devlet Tıkıyor"

- Ama buna biraz da PKK zemin hazırlıyor. Ben turistik bölgeleri bombalayacağım diyor. Bombalama olunca da...

BURKAY- Onun üstüne yıkılıyor. ... Bence sorunu başlangıcından ele almak lazım. Yani 70 yıllık politikadır, bugünkü durumun sorumlusu. Bugünkü terör ortamının sorumlusu, 70 yıldır uygulanan Kürt politikasıdır. Yanlış politikadır. Türk devleti, Kürt halkının haklarını tanımadığı için, Kürtleri zorla Türkleştirdiği için, asimile etmek istediği için, hak istedikleri zaman onlara baskı yaptığı için bugünkü duruma gelinmiştir. Siz insanlara böyle sürekli baskı yaparsanız, legal kanalları, barışçı kanalları tıkarırsanız bir yerde karşı tarafı şiddete yöneltirsiniz. Dolayısıyla devletin bu politikasını değiştirmesi lazım. Sorunun çözümü buradadır. Bunu görmek gerekiyordu.

Hikmet Çetin'in Kürt Olması

Osmanlı Devleti'nin bürokrasisi de çoğunlukla baskı altındaki halklardan kurulmuştu. Hıristiyan halklardan, Araplardan, Rumlardan... Ama bu halklar üzerinde Osmanlı sömürsünü, baskısını önlemeye yetmiyordu. Osmanlı Devleti, Balkanlardaki birçok ulusu, Arabistan'ı, Kürdistan'ı sömürüyordu. Elbet Türk halkı da bundan payını alıyordu. Yani ben Türk halkı o dönemde sömürülmüyordu demiyorum. Türkiye'de bir kısım Kürtlerin devlet kademelerinde üst kademelerdeki yerleri tutmaları, Kürtlerin özgür olduğu anlamına gelmez. Kürtlerin kendi haklarına sahip olduğu, anlamına gelmez. Belki en kaba şekilde şöyle söyleyebiliriz. Kürtlerin celladının Kürt olması, onlara bir şey kazandırmaz. Ne yazık ki bu Kürtler, Türklerden de fazla Kürt haklarını inkar etmektedirler. Ve zaten onun için bu makam kendilerine verilmiştir. Uzun yıllardır herhangi bir Kürdün İçişleri Bakanı olmasına fırsat verilmedi. Milli Güvenlik Kurulu'na girmemesi için özellikle çaba harcandı. Dışişleri Bakanlığı böylesine kritik bir Bakanlık sayılıyordu. Eğer bugün Hikmet Çetin Dışişleri Bakanı ise bu, belki herhangi bir Türk'ten daha fazla, yani şoven bir Türk'ten daha fazla şoven olduğu içindir. Türklerin içerisinde Kürtlerin dostları da var, demokrat insanlar var. Adil insanlar var. Ben bütün Türk halkını, Türkleri aynı kefeye koymuyorum. Ama bugünkü baskı politikasını benimseyen, bugünkü devlet politikasını benimseyen şoven kesimler, egemen kesimler, bunlardan da fazla olarak Kürt haklarına karşı çıktığı için, bu tür insanların Kürt olması hiçbir

şey ifade etmez. Bu insanlar Kürt sayılmazlar. Onlar saf değiştirmişlerdir. Yani bir çobanın da Başbakan ya da Cumhurbaşkanı olması gibidir bu...

Federasyon Bir Çözüm mü?

- Yıllardan beri bir grup Kürt politikacısı Federasyon formülünün uygun bir formül olduğunu vurguluyor. Ne ölçüde bu Türkiye koşullarında gerçekçi? Türk tarafında çok tepki ile karşılandı, şu söyleniyor: Türklerle Kürtler çok iç içe yaşıyor. Avrupa'daki durumdan farklı olarak iki ulusun aynı dini paylaşıyor olmaları, çok iç içe geçmiş bir ilişkiler ortamı yaratıyor. İstanbul'un nüfusunun büyük bir bölümü, Ege, İzmir çevresinin, Antalya'nın veya Çukurova'nın önemli bir kesimini Kürt nüfusu oluşturuyor. Federasyon olduğu zaman buradaki Kürtler ne olacak deniyor? Hatta şöyle düşünenler bile var: Tamam kursunlar devletlerini, gitsinler. İstanbul'daki, Ankara'daki, İzmir'deki Kürtler de memleketlerine geri dönsünler.

BURKAY- Bence çözümü mevcut somut duruma göre bulmak gerekiyor. Bir. İkincisi, bizim Federasyon tezimiz yeni değil. Biz partimiz kurulduğu günden beri bunu savunuyoruz. 1974 sonunda kurmuştuk partiyi. O günden bu yana biz çözüm için ya Kürtlerin ayrı kendi devletlerini kurması gerektiğini ya da federatif bir çözüm bulmamız gerektiğini savunuyoruz. Ve bizim partimiz federatif çözümün, ülke koşullarına göre daha gerçekçi olduğu kanısındadır. Bölge koşullarına ve ülke koşullarına uygun. Aynı zamanda demin bahsettiğiniz gibi, Türkler ve Kürtler birlikte iç içe yaşadıkları için, Kürtlerin önemli bir bölümü Batı'ya, örneğin İstanbul'da, Çukurova'da, Ege'de göç ettikleri, yaşadıkları için, İç Anadolu'da zaten eskiden beri Kürt kolonisi var... Kürdistan'da Türk toplulukları var. Dolayısıyla Federasyon çözümü bunun için uygundur. Yani bir engel değildir. Ayrı devlet olduğu zaman bu insanların durumunu çözmek daha zordur. Belki bir göç olayı meydana gelebilir. Ancak şunu da söylüyorum: İster ayrı devlet olsun, ister Federasyon olsun, sorun şudur: Kürt sorunu bir ulusal sorundur. Kürtler bir ulusturlar. Kendi ülkeleri var. Biz başkasının ülkesini bölmeyi düşünmüyoruz. Nasıl ki bir Bulgaristan oluştuysa, kendi ülkesinde oluştu. Yunanistan kendi ülkesinde oluştu. Bir Arabistan kendi ülkesinde oluştu. Bu Türkiye'yi, Türk vatanını parçalamak değildir. Ama Osmanlılar vatanın parçalanması gibi gördüler onları hep. Bugün de eğer bir kısım Türk aydınları ve politikacıları Kürtlerin kendi devletlerini kurmalarını Türkiye'nin bölünmesi olarak görüyor veya göstermek istiyorlarsa bu doğru değil. Çünkü Kürdistan bir ülkedir. Ha, bu sorunun çözümü şu şekilde olabilir: Ya Kürtler ayrı kendi devletlerini kurar, ya da federatif bir çözüm buluruz. Yani eşitlik temelinde birlikte yaşarız. İşte biz bunu savunuyoruz. O zaman bütünlüğü koruruz. Bugünkü somut duruma göre çözmek lazım. Şimdi varsayalım ki, Federasyon veya ayrı devlet. Türkler göç etsin, Kürtler göç etsin. Bu bir trajedi olur. Bu kadar insanın göç etmesi... Bu insanların suçu yok.

Azerbaycan, Bosna Örnekleri

- Yirminci Yüzyılda da aynı problem var Mesela Azerbaycan, Karabağ, Ermenistan ilişkilerinde görüyoruz ki sonuçta, ayrı devletler olunca bir süre sonra farklı ulustaki insanlar o devletin içerisinde yaşayamaz hale geliyor. Aynı şey Bosna'da da oldu.

BURKAY- Bu uluslar barışçı çözümler bulamadıkları zaman savaşa tutuşuyorlar, kör dövüşüne giriyorlar ve bu çok pahalıya mal oluyor Böyle olsun istemiyoruz. Eğer bu oluyorsa bence bu doğru olan yapıldığı için değil. Yanlış olan yapıldığı içindir. Bosna'da taraflar barışçı bir çözüm bulamadılar. Ama Çekoslovakya'da buldular. Çeklerle Slovaklar buldular. Bu arada Çekoslovakya'yı örnek almak lazım. Kafkaslardaki uluslar bugün kendi aralarındaki çelişkileri şiddetle çözmeye çalışıyorlar. Bu kötü bir şeydir. Bence barışçı çözümü bulmalıdırlar. Ben onları bir arada yaşamalarını isterdim. Bir arada yaşadığı zaman, federasyon olduğu zaman işte bu sorunlar böyle olmuyor. Ama ne yazık ki ulusal egoizm ağır basıyor. Bu güçler toplulukları kör dövüşüne sürüklüyorlar. Türkiye'de de şu anda olan budur. Ha, bunu önleyebilmeliyiz. Durum budur, bizim önerimiz budur. Biz, ya Kürtler, Türkler bu sorunun çözümü için diyalog yolunu buluruz, barışçı çözüm buluruz, kardeşçe çözeriz. Birbirimizin haklarına saygı göstererek adil bir çözüm buluruz. Ya da bu kör dövüşü giderek büyür. Bundan her iki taraf da büyük kayıplar verir. Bizim önerdiğimiz şey, bizim politikamız Federasyon dediğimiz zaman hangisidir? Bence bu barışçı çözümdür. Eşitlikçi çözümdür.

Bunun ötesinde çözüm yok. Yani bunun ötesinde hak istenmesin demektir. Bugün bizim Kürdistan dediğimiz Doğu ve Güneydoğu illeri yani Türk hükümetinin Doğu ve Güneydoğu dediği iller. Büyük çoğunluğu ile nüfusu Kürt olan illerdir. O halde burada federatif bir yapı oluşturabiliriz. Resmi dil Kürtçe olur. Onun yanı sıra Türkçe olur. Batı'da da bir Kürt kitlesi var değil mi? Yani Kürdistan'daki Türkler yine kendi okullarında okurlar, kendi radyo ve televizyonları izlerler. Kendi gazetelerini çıkarırlar, okurlar. İstanbul'daki gazeteyi de okurlar. Aynı şey Batı'daki Kürtler için de söz konusu olur. Batı'daki Kürtlerin okulları olabilir. İsterse Türk okuluna gönderir çocuğunu, isterse Kürt okuluna gönderir. Bu seçim hakkını verelim ona. İç Anadolu'da geniş bir Kürt kitlesi var. Yüzlerce köy birbirini takip ediyor, bu insanlar Kürt okullarında okumak isteyebilirler. Bu olanağı verelim onlara. Kürtçe radyo ve televizyon izleyebilirler. Türkiye çapında olsun, isteyen Türkçe'sini, isteyen Kürtçe'sini izlesin. İsviçre'de böyledir. İsviçre türü bir çözüm bulalım. Bakın İsviçre'de iç savaş yok. Ama hep kötü örnekleri seçmeyelim.

İsviçre Türü Çözüm Mümkün mü?

- Doğrusu bu dediğinizi zor görüyorum. İsviçre türü bir çözüme uygun bir toplumsal ilişkiler içinde yaşamıyoruz. Türkiye'de insan ilişkilerinin daha çok şiddeti kışkırttığı bir ortam var. Kürt meselesi de sonuçta şiddet ortamını doğurdu. Sizin dediğiniz formülleri şu ortam içinde uygulamaya kalksak, şiddeti tahrik edici bir unsur haline gelebilir. Biz İsviçre türü çözümlerden çok Boşnakların, yani Yugoslavya'nın yaşadığı veya Azerbaycan'ın yaşadığı çözüme daha yakın bir ruh hali içindeyiz. Bu yanını düşünmeliyiz

BURKAY- Dediğinize katılıyorum. ... Diyoruz ki eşitlik temelinde bir arada yaşayabiliriz. Bunu başaramazsak, bu demektir ki bu çatışma ortamı giderek büyüyecektir. Ve belki Kürtlerle Türkler ayrı olacaklardır. ... Ben diyorum ki, bugünkü somut duruma göre çözelim. Yani Kürt de yerinde kalsın, Türk de yerinde kalsın, eşit haklar verelim. Federasyon tanıyalım, birlikte yaşayalım.

"Sorunun Çözümü Uzlaşma ile Mümkündür"

Sorunun terörize olması etkiledi bizim durumumuzu. Bana göre sorunu terörize eden devlet oldu. Kürt hareketini adeta köşeye itti, şiddete itti. Bundan amaç daha kolay bastırabilme umuduydu. Sol hareket bir bütün olarak itildi. ... Bizim çalışma yöntemlerimiz farklıydı. Biz silaha sarılmadık. Politik çalışmayı yurt koşullarında, olanakların elverdiği ölçüde, onun ötesinde yurt dışında sürdürdük. Kürt hareketinin uluslararası kamuoyuna mal edilmesinde yine bizim çalışmalarımızın önemli bir etkisi oldu. Partilerle, ülkelerle, kamuoyu ile...

"Şiddet Kürt Hareketi İçin Talihsizliktir"

Bana göre Kürt hareketi şiddet eylemlerine yönelmeseydi çok daha yararlı olacaktı, çok daha örgütlü olacaktı. Kürdistan'da böylesine bir kaos yaşanmayacaktı. ... Sorun çözüm yolunda olacaktı. Ama böyle olmadı. ... Ötekiler ağır bastı. Ve bugünkü duruma gelindi. Politika ise nesnel koşullara göre yapılır. Tabii bir de perspektiflere göre yapılır. Bugün nesnel koşullar çok farklı. Eğer böyle devam ederse bizim 8-10 yıl önce söylediklerimizle yetinmemiz gerçekçi olmaz. Yani bizim sürekli barış çağrılarını yapmamız bir şeyi değiştirmez.

Irak'ta Bile Kürt Radyosu Televizyonu Var

Irak bile - ki Kürtlerle en zorlu savaşı yürüten devlet oldu- Irak'ta bir Kürt radyosu ve televizyonu yıllardan beri var, bugün de var. Bütün o kavgalara, kanlı boğuşmalara rağmen, Irak bunu ortadan kaldırmadı. Bugün de saatlerce yayın yapan bir Kürt radyosu ve Kürt televizyonu var. Bugün de Bağdat'ta Kürtçe kitaplar basılıyor, Kürtçe dergiler ve gazeteler çıkıyor. Her zaman vardır bunlar. Dolayısıyla mesela Türkiye'de demokratik haklar var, Irakta yok demeyelim. Kürt dili rahat gelişebildi Irak'ta. İran'da yıllardır devam eden savaşa rağmen Kürtçe kitaplar basılıyor. Rızaiye'de. Hem de İran devletinin finanse ettiği yayınlar bunlar. Kitaplar, dergiler çıkıyor. ... HEP için deniyor ki, işte bakın Kürt partisi var. Ama diğer taraftan HEP'liler parlamentoda bir şey söyleyemiyor. Parlamentoda bile konuşamıyorlar.

Yani vitrinlik olarak bir takım şeyleri sadece tutuyorlar. Bizim barışçılığımız bugün de var. Kürt hareketi bir bütün olarak bence barışçı, PKK da dahil olmak üzere... PKK ateş keselim, görüşelim diyor da Türk tarafı bunu reddediyorsa, bu ortadadır. Kaldı ki biz 18 yıldır barışçı politika izledik, ama biz yasaklıydık, bugün de hala yasaklıyız. Dolayısıyla beni bir muhatap gibi gördükleri falan yok. Bizi hiçbir zaman muhatap olarak görmediler. Bugün de görmüş değiller. Sadece bir takım hesaplar söz konusu. Türk tarafından barıştan yana olan demokrat insanlarla aynı saftayız. Onlarla karşı safta değiliz. Karşısında olduğumuz hükümet politikasıdır. Egemen sınıfların geçmişten bu yana izlediği baskı politikasıdır. Biz buna karşıyız. Biz emekçi Türk halkına karşı değiliz. Sorun Türk halkı ile Kürt halkı arasında değildir. Sorun, Türkiye'nin demokratik güçleriyle, barışsever güçleriyle Kürt halkı arasında ve bizim aramızda değil. Biz haklarımızı istiyoruz. Biz zorlanmışız. Ve biz bal silah kullanmamışsak, yani biz her halde evliya gibi insanlarız. Çünkü bu baskı ortamında, bu şiddet ortamında tepki olarak silaha sarıldıkları için insanları suçlamamak gerekir. Öyle sanıyorum ki, hangi halk bu baskılar karşısında olsa silaha sarılır. Türk halkının dili yasaklansaydı, Türk halkının kendi yöneticilerini seçmelerine izin verilmeseydi, türküleri yasaklansaydı Türk halkı ayaklanırdı, savaşırdı.

Sosyalizmde Tek Parti Diktatörlüğü Yanlış

Geçmişteki sosyalizm anlayışımızda yanlış olan çok şey vardı. Ve biz bunu son üç dört yıla kadar sürdürdük. Son 3- 4 yılın değişiklikleri bizi sarstı. Çünkü bizim inandığımız doğru olduğunu sandığımız bir çok tabuyu yıktı bunlar. Bunları benimsemek bizim için kolay olmadı. Yeni değişikliklere uyum sağlamak bizim için kolay olmadı, ama sağladık uyumu. Örneğin biz geçmişte Sovyet sistemini ve Doğu Bloğu ülkelerini sosyalist denen ülkelerdeki sosyalizmi örnek olarak biliyorduk ve iyi bir örnek biliyorduk Kimi hataları biz küçümsüyorduk Yahut da büyük hataları, yanlışları göremiyorduk. Sistemin iyi işlediği kanısındaydık. Sosyalizmin, kapitalizmin, yani şu andaki mevcut kapitalizmin çok daha üstünde ekonomik, kültürel yaşamı gerçekleştirmiş olduğunu sanıyorduk, yanıldık. Bunun nedenlerini de tartıştık. Bize, göre tek parti diktatörlüğü anlayışı yanlıştı. En büyük eksik düzenin demokratik olmayıştı -ki biz diyorduk diğer ülkelere göre bin kez daha demokratiktir, öyle olmadığını gördük-. Tek parti diktatörlüğü bana göre kaçınılmaz olarak yozlaşır, alternatifi yoktur. Sosyalizm kitlelere dayanarak, yığınlara dayanarak kurulmalıdır. Yığınların isteği, katkısıyla kurulabilir. Başka türlü sosyalizm kurulamaz. Ancak bir diktatörlük kurulur, öbür kitlelerden soyutlanır, işçi sınıfından soyutlanır. İşçi sınıfı üzerinde de bir baskıya dönüşür. Sizin de belirttiğiniz gibi Parti diktatörlüğü grup diktatörlüğüne, Merkez Komitesi diktatörlüğüne ve giderek bir kişi diktatörlüğüne dönüşür. Nitekim bütün bu ülkelerde böyle oldu. Ben, Stalin de dahil olmak üzere, suçu tek tek kişilere yüklemekle işin içinden çıkamayacağımız kanısındayım. Elbet tek tek kişilerin de rolü vardır. Olumlu, ya da olumsuz roller oynayabilirler. Ve Stalin olumsuz bir rol oynamış besbelli. Ama bu salt bir kişi sorunu değil, bir mekanizma sorunudur. Stalin olmasaydı da bu yozlaşma olacaktı. Nitekim birçok sosyalist ülke yozlaştı. Hemen hemen hepsinde bunlar görülüyor. Ve baştaki kişinin iyi bir insan olması da yetmiyor durumu kurtarmaya. Sosyalizm yığınlara dayanan, demokratik yollardan kurulmalı. Bu da çok partilliliği gerektirir. Burjuva partileriyle yarışarak bunu yapmak gerekir. Devrim bile yapılırsa, devrimden sonra çok partili demokratik bir yaşamı gerçekleştirmelidir.

Kore, Küba, Çin ve Sosyalizmin Geleceği

Bana göre, enternasyonalizm, sosyalizmin en güzel yanlarından birisi. Sosyalistlerin her zaman koruması gereken yanlarından birisi. Enternasyonalist olmadan sosyalist olunmayacağı kanısındayım. Enternasyonalist olmayan bir sosyalizm, milli dar görüşlülüğe ya da bencillığe düşer. ... İkincisi de ekonomik alanda sosyalizm bence savaşı kaybetti. Asıl olan oydu. Ekonomik alanda kaybetti yarışı. ... Batı'nın ekonomik gelişmesi karşısında ne yazık ki çöktüler. Dolayısıyla sosyalizmin kuruluşunu saf bir demokrasi sorunu olarak da görmemek lazım.

Castro devrimden gelmiş bir lider. Yani devrimci bir kişiliği olan birisi. Ama bu da yetmiyor. Örneğin Castro cesaret edebilir mi çok partililiğe. Hala edemedi. Yani bir yandan diyoruz ki sosyalizm halkın düzeni, eşitlikçi bir düzen, büyük çoğunluğun düzeni, emekçilerin düzeni. Ama diğer taraftan çok partililiğe cesaret edemiyoruz. Çünkü o halk, o emekçiler bir anda kapitalizme dönebilirler.

İnsanlık Yeniden Sosyalizme Yönelecek

Yeniden sola, sosyalizme bir yönelim hemen beklenemez diye düşünüyorum. Uzun vadede beklenir. Ama bu yönelimin demokratik biçimde olması gerekli diye düşünüyorum. Ve bana göre, kapitalist ülkeler için de başka yol yoktur. Yani sonuçta, kapitalist ülkelerdeki gelişim de sosyalizm yönünde bir rota izleyecektir. Başka türlü ben çözüm göremiyorum.

Kemalizm

Öncelikle devlet yapısını bugünkü gibi üniter, tek ulusa dayanan bir devlet biçiminden çıkarmak gerekiyor. Türkiye çok uluslu bir ülkedir. Türkiye'nin gerçeğine göre bir devlet yapısı olması lazım. Dolayısıyla Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte sunulan devlet biçimi, Türkiye'nin çok uluslu yapısına uygun değil, başından beri uygun değil. Ve zaten sorunların önemli bir bölümü de bundan kaynaklanıyor. ... Kemalistler bugün Misak-ı Milli'den bile uzaklaşmış. Çünkü Misak-ı Milli Türklerin ve Kürtlerin ortak sınırlarını belirliyor. Hatırlarsanız öyle denmişti. Türkiye'nin sınırları, Türklerle Kürtleri kapsayan sınırlar olmalıdır deniyordu ve bunun için Musul da buna dahil olarak düşünülüyordu. Oysa bir kere öyle gerçekleşmedi. Kürdistan bir kere daha bölündü. Yani Kürt ulusu önce Osmanlı-İran arasında bölünmüştü. Sonra bir de Irak-Türkiye güney kesiminde bölünme oldu. Dolayısıyla o Misak-ı Milli düşünülmediği gibi gerçekleşmedi. Ama gerçekleştiği kadarıyla da hem Türkleri, hem Kürtleri kapsıyordu.

Toprak olarak üçte bir, nüfus olarak ona yakın bölümü Kürtlerin Türkiye sınırları içerisinde kaldı, ama kurulan devlet Türk devleti oldu, tek ulusa dayandı ve bütün kurumları da böyle biçimlendi. Hükümet, parlamento, eğitim sistemi, her şeyi ile tek ulusa dayandı. Bu gerçekçi değil. Bu Kürt halkının, Kürt ulusunun daha ziyade baskı altına alınması, inkarı oldu. İster istemez Kürtler direndiler ve bastırıldılar.

Ha, Kürtlerle Türkleri kapsasaydı ne olurdu? O ayrı bir konu. Ama iki ulusun yaşadığı bir gerçek. Bu çözümler de ona uygun olmak zorunda. Bu nedenle bugünkü devlet yapısı değişmelidir. Demokratik bir devlete ihtiyaç var bu yönüyle de. ... Özellikle 12 Eylül rejimi devleti faşistleştirdi. Bu çark hala duruyor. Bunu kabul etmek lazım. Yani bunun da değiştirilmesi gerekiyor.

Kemalizm ise başlangıçta ile bugünü arasında bir fark vardır. Yani başlangıçta Kemalizm'in burjuva devrimini kapsamaması nedeniyle reformcu bir niteliği vardı. ... Yani Kürtlere eşit haklar tanımış olmasa da böyle. İşçi sınıfı, emekçiler başından beri baskı altında tutulsa da böyle. Cumhuriyetin başlangıcında Kemalistlerin öncülük ettiği bir takım reformlar var ki, bunlar ileridir. Mesela kadın hakları konusunda getirilenler... Laiklik, tam olmasa da. Halifeliğin kaldırılması, Türkiye'nin bir şeriat toplumu olmaktan çıkarılması gibi.

Eksik Bir Laiklik Uygulandı

Bana göre laiklik sınırlı kaldı. Yani Kemalizm'in laik bir tarafı vardı. O bahsettiğiniz reformlarla, kadın hakları konusunda getirilen, okulların müspet bilime göre örgütlenmesi, şeriat okullarının medrese olmaktan çıkarılması, diğer bir deyişle. Bu ileri yöndeydi. Ama buna rağmen cumhuriyet döneminde bile, yani en ileri olduğu dönemde bile Kemalizm tam bir laiklik getiremedi. Örneğin, Aleviler hiçbir dönemde eşit olmadılar. Kendilerini gizlemek

zorunda kaldılar. Tek parti döneminde de böyle idi daha sonra da o baskı sona ermedi... Bugün de hala baskı altındalar Aleviler. Dolayısıyla mesela Diyanet İşleri Teşkilatı... Kaldı ki laiklik sonradan törpüledi. Hemen hemen kalmadı. Örneğin okullara zorunlu din dersleri konulması. Bu hem Aleviler üzerinde bir baskıdır, hem Hıristiyan gruplar üzerinde bir baskıdır. Öyle hatırlıyorum ki, kimi yerlerde Hıristiyanlar çocuklarını okula göndermemeyi tercih ettiler. Çünkü onlara namaz sureleri öğretiliyor. Buna hakkınız yoktur. İnsanlar dini düşüncelerinde özgür olmalıdırlar. Dolayısıyla biz laiklik derken, dinin bastırılması olarak görmüyoruz. Ama bir takım insanlar şeriatı egemen kılmak istiyorlar. Yani kendi dini inançlarını topluma egemen kılmak istiyorlar. Toplumun her kesimine egemen kılmak istiyorlar. İkincisi de şeriat bir sistem olarak demokrasiyi dışlıyor. Ve toplumu geriye götürmeye çalışıyor. İran'da olduğu gibi Ortaçağ'lara götürüyor.

-Kemalizm'in bu konuda bazı olumlu adımlar attığı söylene bilir mi?

BURKAY- Elbette. Kemalizm bazı olumlu adımlar attı. Toplumun yenileşmesi bakımından. Bunların bazıları belki çok abartıldı. Örneğin diyelim ki bir şapka. Bu zaten kendiliğinden toplumun gelişmesiyle, ekonomik ve sosyal gelişme ile birlikte toplum zaten dışa açılacaktı. Örneğin şapka Reformu yapmamıştır Mısırlılar, Suriyeliler, ama orada da bugün modern kıyafeti bulabilirsiniz Türkiye'deki kadar. Çarşaf belki orada var. Türkiye'deki gibi kılık kıyafet devrimi olmadı, ama Şam'a gittiğiniz zaman görebilirsiniz.

Bunu kılık kıyafet sorunu olarak görmemek lazım. Ben onu devrim falan saymıyorum. Hintliler kendi ulusal kıyafetlerini giyebilirler ama önemli olan kafaların değişmesidir. Yani kafalardaki ilerleme bence bu önemlidir. Kıyafetler genel olarak toplum dışı açıldıkça değişir. ... Kemalizm'in ileri yönleri vardır. Bu dönem geçti. Şimdi ise Kemalist düşünce bir dogmaya dönüştürülmüş. Hatta geçmişteki kimi şeyler yok sayılarak. ... Belli ideolojiler dondukları zaman tutuculaşırlar. ... Dolayısıyla artık Kemalistler de bugün yeni ölçülerle düşünmek zorundalar. Bize yeni düşünce lazım. Kemalizm'i kendi koşulları içerisinde değerlendirmek lazım. Ortaya çıktığı, Cumhuriyet'i kurduğu, ilk reformları yaptığı dönemler içerisinde düşünmek lazım. Şimdi bize yeni düşünceler gerek, her konuda.

Sosyalizmi Beklemeyelim

Önemli feodal kalıntıları taşıyan, değer yargılarını taşıyan bir toplumuz. Geçmişe özgü ahlak ve değer yargıları var. Ha, bütün bunları, biz bir anda değiştiremeyiz, ama bunun için mücadele etmeliyiz, adım adım. Ve tabii ki, kitlelerle bağımızı koparmadan. Yani kendi toplumumuzu tanıyarak. Biz kadın sorununda çok hızlı, çok köklü değişiklikler yapmaya kalkarsak, kadınlardan bile kopabiliriz.

- Toplumun büyük çoğunluğu ile belki de karşı karşıya gelmek tehlikesini taşıyor. Ama bu radikalizmi göstermediğimiz sürece de sonuçta bizim de düzen taraftarı güçlerden bir farkımız kalmıyor. Sosyalist hareket Türkiye'de kitleleşmeye başladığından itibaren adım adım feodal özellikleri güçlü hareketlere dönüştü. Bacı edebiyatı bu süreç içinde çıktı. Kitleleştikçe biz de bunlara teslim olduk. Aman dedik biraz daha ileri şeyler söylersek, kitemizden koparız, toplumla karşı karşıya geliriz. Bu ne zamana kadar devam edecek ve nedir bunun sınırı?

BURKAY- Toplumun, kitlelerin, kurtuluşları için mücadele ettiğimiz halkın çıkarları bunu belirliyor. Bizi kitlelerden koparacak, kitlelerle karşı karşıya getirecek çok erken sloganlar hiçbir işe yaramaz. Dediğim gibi mesela kadın hakları konusunda bile bir şeye yaramaz. Bizi bizzat kadınlarla karşı karşıya getirir.

Eğer bugün toplumda tutuculuk güçlüyse, eğer özellikle emekçi ve yoksul halk kesimleri, dine bir kurtuluş yolu olarak yöneliyorlarsa, eğer bazı Müslüman ülkelerde ve bu arada Türkiye'de kadınlar çarşafa yöneliyorsa, bunun sorumlusu bence yanlış politiklardır. Batı hayranlığı, Batı yaşama biçimi, Batı'da kadının başı açıktır diye bunu böyle zorla gerçekleştirmeye kalkarsanız onlara ters düşersiniz. Ve o giderek kemikleşir. Ama yığınlardan yana iş yaparsanız, yani yığınların konumu, çıkarları, politik ve uzun vadeli kültürel çıkarlarına uygun değişimler yaparsanız yığınları kazanırsınız. Ve bence yığınları ilerici yönde

değiştirecek olan budur. Mesela İran'da Şah'ın baskıları bugünkü toplum düzeninin nedenidir. Emekçiler üzerindeki baskı, demokrasi güçleri üzerindeki baskı. Şahın Batılı yönetim biçimine tepki içinde gelişti. Şah bir yönüyle modern giyimli bir kişiydi. Hanımı da öyle giyiniyordu, çarşıfta değildi. Ama Şah bir diktatördü hepimizin bildiği gibi, halka yaptığı baskı halkı çarşıfta yöneltti, dinde bir kurtuluş aramaya yöneltti. Kadını zorla çarşıftan kurtarmak bir devrim olmaz. Çok tutucu bir toplumda liderin çıkıp kadınla dans etmiş olması, ilericilik değil. Mustafa Kemal, işçi sınıfının örgütlenmesine olanak tanısaydı, emekçilerin örgütlenmesine olanak tanısaydı, bence bu kadının özgürleşmesine çok daha büyük katkı yapacaktı.

Erkeğe bağlı bir kadın özgür değildir. Ama iş sahibi bir kadın özgürleşir. Ve bir takım gelenekler de giderek kırılır. O halde ekonomik yaşamın değiştirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması. Emekçi kesimlere, yoksul kesimlere eğitim olanakları sağladığınız zaman, kadın özgürleşir. Okuyan kadın, bilinçlenen kadın giderek özgürleşir. O halde kadının özgürleşmesinde bence temel halk kesimlerinin, özellikle de yoksul halk kesimlerinin, çünkü dine yönelenler onlardır, asıl tutuculuğa yönelenler onlardır. Bir kurtuluş bulamadıkları zaman, diğer kanallar tıkandığı zaman oraya yönelenler onlardır, bunların da ekonomik ve sosyal durumlarını düzelttiğiniz zaman kadın özgürleşir. Bunlar birbirine bağlı.

Eşcinsellik

Biz gelenekçi toplumlarız. muhafazakarlığın ağır bastığı toplumlarız. Bu tür toplumlarda o tür sorunları öne çıkarırsak bu gereksiz yere kitlelerin duygularını incitmeye yarayabilir, gereksiz tepkilere, hatta çatışmalara yol açabilir.

Daha yaşam hakkımız yok. Korku içerisinde yaşıyor toplum... En basit özgürlüklerini kullanamıyor. Ekmek bulamıyor, iş bulamıyor. Bu kadar ağır sorunlarla boğuştuğumuz bir dönemde, bence eşcinsellerin sorunu çok çok tali bir sorun olarak kalıyor.

Asıl Baskı Aleviler Üzerinde

Toplumun belki üçte biri de Alevi Müslüman. Dolayısıyla bunlar devlet işi olmaktan çıkarılmalı, laik bir toplumda. Laik bir toplumda devletin Diyanet İşleri Teşkilatı olmaz. Ama Sünni mezhebi kendi içinde böyle bir denetim mekanizması kurabilir.

BİTİRİRKEN

Kürt Sorununa Barışçı Çözüm

Birileri çıkıp kısa sürede PKK'yı temizleyeceğinden söz ediyor ve aradan zaman geçiyor, PKK tersine kuvvet kazanıyor. Bir başkası aynı şeyleri söyleyerek işe başlıyor, sonuç yine aynı oluyor. PKK güçleniyor, Özel Tim mensuplarının, köy korucularının sayısı artıyor, bölgede askeri yığınak yüz binleri geçiyor. ... Nedir bu Hükümet'in Kürt politikası? Askeri çözüm ise, onu yıllardan beri biliyoruz ve izliyoruz. Peki onun dışında? Yeni yatırımlar mı? Siyasi çözüm nedir sorusuna verilmiş bir cevap yine yok. Hükümet'in uzun vadeli bir Kürt politikası yok.